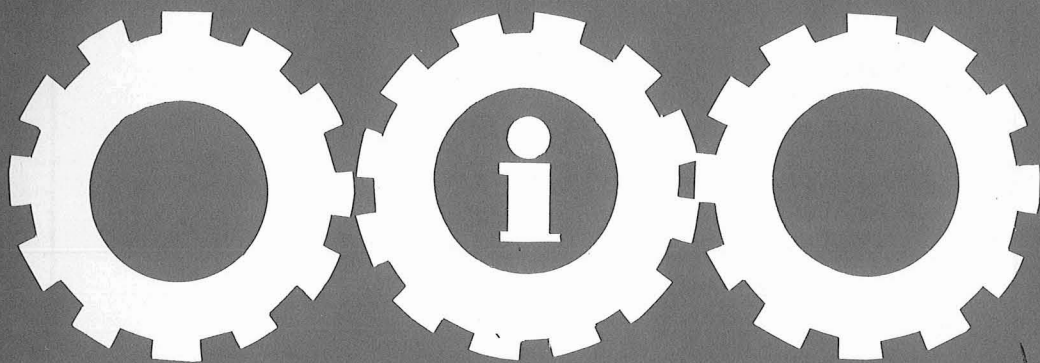

TEKNIKAN SANASTOKESKUS
CENTRALEN FOR TEKNISK TERMINOLOGI

3 1982

terminfo

terminfo

1982-10-18

3

1982

Tekniikan Sanastokeskus ry:n tiedotuslehti

Toimittaja Elisa Stenvall

Liisankatu 16 B 13, 00170 Helsinki 17

Puhelin 90 - 669 529

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Lehden aineisto on vapaasti käytettävissä

SISÄLLYS

Ammattikieltä ja terminologiaa pohjoismaisittain Jukka Heikinheimo ja Tellervo Hyttinen	1
Vocabulary of terminology ISO-möte i Wien Christer Laurén	3
Tekniikan sanastotyötä Norjassa Rådet for teknisk terminologi	5
TSK:n termineuvonta	7
Rakennusalan sanaston yhdenmukaistaminen	9
Yhteys TNC:n termipankkiin	10
Uusi jäsen	10
TSK:n vaalikokous ja esitelmä	11
Termipankkiseminaari Tukholmassa	11
Svenskt sammandrag	12

Ammattikieltä ja terminologiaa pohjoismaisittain

Jukka Heikinheimo ja Tellervo Hyttinen

Pohjoismainen tutkijakurssi "Fackspråk och terminologi" pidettiin 16. - 26. elokuuta Vaasassa. Kurssi oli Suomen osuus Nordterm-koulutusyhteistyöstä. Käytännön järjestelyistä vastasi Vaasan korkeakoulu, jonka edustaja, professori Christer Laurén toimi kurssin johtajana.

Kurssilaisia oli 24 ja he edustivat kaikkia Pohjoismaita. Myös luennoitsijat osallistuivat koko ajan tiiviisti kurssin työskentelyyn.

Kymmenpäiväinen seminaari oli rakennettu luennoista ja niihin liittyvistä ryhmätöistä, jotka kartoittivat ammattikielten ja terminologian osa-alueita. Päivisin alkaneet keskustelut jatkuivat - kieli-
vaikeuksistakin huolimatta - usein myöhään yöhön. Rankka ohjelma katkesi vain yhdeksi lepopäiväksi; ja silloinkin opiskeltiin -
Vaasaa ja sen ympäristöä pyörän selästä käsin.

TIETOA MAAILMAN ERI KULMILTA

Québecin Laval-yliopiston professori Guy Rondeau, yksi pääluennoitsijoista, joutui jäämään pois Vaasasta sairastuttuaan äkillisesti. Sen sijaan ruotsalaissyntyinen Office de la langue française terminologi Bengt Lindfelt kertoi Québecin osavaltion ranskan kielen termityöstä. Lindfelt mainitsi olevansa erityisen kiinnostunut suomenruotsin asemasta; se kun on jossakin määrin samanlainen kuin ranskan Kanadassa.

Pohjoismaisen terminologian teorian tyysija on Kööpenhamina. Sieltä oli paikalla kaksi korkeatasoista luennoitsijaa, professori Henning Spang-Hanssen ja lehtori Heribert Picht.

Spang-Hanssen selvitti ammattikielillä tapahtuvaa viestintää, Picht tieteellisen terminologian syntyä, suuntauksia ja nykytilaa. Tanska vaikuttaa olevan linkki keskieurooppalaisen ja pohjoismaisen terminologian välillä.

Einar Selander, Tekniska Nomenklaturcentralenin TNC:n eläkkeellä oleva toimitusjohtaja, avasi keskusteluihin pohjoismaisen termityön historiallisen perspektiivin. Heidi Suonuuti, Tekniikan Sastokeskuksen johtaja, valotti alustuksissaan sekä kansainvälistä standardisointia että Suomessa tehtävää termityötä.

Emme tarkemmin erittele muita luentoja, koska yhteenveto niistä - samoin kuin ryhmätöiden tuloksista - ilmestyy myöhemmin yksin kansiin koottuna.

ARVIOITA KURSSISTA

Kurssilaiset toimivat hyvin erilaisilla aloilla, samoin kuin luennoitsijatkin. Siksi yhtenäisen linjan löytäminen kurssille lienee ollut vaikea tehtävä. Toki jokainen sai jotakin, mutta luentojen ja ryhmätöiden välinen yhteys ei aina toiminut. Tämä saattaa joutua myös tieteenalan nuoruudesta: on koko ajan kartoitettava aluetta.

Yksi tärkeimpiä anteja oli kuitenkin kontaktien syntyminen pohjoismaisten terminologioiden välille. Kurssi kantaneekin parhaat hedelmänsä syntyneestä yhteistyöstä ja niiden ajatusten edelleen kehittämisestä, joihin virike saatiin kurssilta.

Vocabulary of terminology

DEN FINLÄNSKA DELEGATIONENS RAPPORT FRÅN ISO/TC 37/WG 5:S ANDRA MÖTE

Christer Laurén

Tid	1982-09-23/24
Plats	Wien, Bundeswirtschaftskammer
Ordförande	Alain Landry (Canada)
Sekretariat	Österrike (Nedobity)
Samman kallare	Helmut Felber (Infoterm)
Närvarande delegationer	Canada, Danmark, Frankrike, Tyskland, Syrien och Finland
Ärende	ISO R 1087 (Vocabulary of Terminology)

Sedan mötet i Wien 10.4.81 förelåg nu ytterligare följande dokument för arbetet på standarden:

1. termer och definitioner för vissa grundläggande begrepp (8 st); utarbetat av Sovjet
2. kommentarer av BSI (British Standards Institution) genom Sager
3. en kompletterande termförteckning från Tjeckoslovakien
4. en termförteckning med kapitelindelning av DIN (Deutsches Institut für Normung)

Canada ansåg sig inte ha haft möjlighet att utse en officiell representant för det första mötet som WG 5 höll 10.4.81. Därför framfördes det inte vid det första mötet att Canada var villig som samman kallare för WG 5. Då ingen annan då var villig att göra det hade Helmut Felber personligen åtagit sig att fungera som samman kallare för WG 5. Genom omröstning skall medlemmarna i TC 37 nu ta ställning till Canadas erbjudande. Canadas representanter uppgav att deras avsikt är att arrangera arbetsgruppens möten i Europa.

Frågan om ett ev. ombildande av WG 5 till SC aktualiserades men ansågs för tidigt väckt.

Nötet ägnade den mesta tiden åt att diskutera urvalet av begrepp och termer för standarden. Man utgick från det förslag som uppgjorts av DIN. Detta kompletterades med termer främst ur en förteckning som gjorts upp vid ett ad hoc-möte i Moskva i februari 1981.

Ett första urval av termer och begrepp gjordes för det fyra första kapitlen: General items, Concepts, Definitions and other means of describing concepts, Terms. För de två följande kapitlen, Vocabularies och Computer-aided terminology and lexicography beslöt man vända sig till SC 2 resp. WG 4 med förfrågan om en termförteckning som utgångspunkt för det fortsatta arbetet. För det sista kapitlet, Theory of, training in and practical applications of terminology and lexicography fanns en förteckning med 22 begrepp i DIN:s förslag som man överlät för bearbetning till följande möte till Danmark. Tyskland och Finland kommer att delta i förberedelserna för det kapitlet. På motsvarande sätt delades ansvaret för det övriga avsnitten mellan de övriga närvarande delegationerna.

För urvalet av termerna och begreppen för standarden var man överens om att man inte var bunden av det som ingick eller var tänkt att ingå i standarder som utarbetas i övrigt inom TC 37 och andra kommittéer. Man skulle ta termer ur dem men i viss mån också sådant som inte ingår där. Det är fråga om "basic terms" och "covering the scope of ISO/TC 37", ett begränsat och förnuftigt urval.

Följande möte kommer att hållas i Frankfurt sista veckan i april 1983 omedelbart efter SC 2-mötet på samma ort.

Tekniikan sanastotyötä Norjassa

Rådet for teknisk terminologi

Rådet for teknisk terminologi (RTT) on Norjan vuonna 1956 perustettu tekniikan sanastokeskus.

RTT:n tarkoituksena on saada aikaan monikielisiä tekniikan eri alojen sanastoja teollisuuden, tutkimuksen ja opetuksen, kääntäjien ym. käyttöön. Tähän mennessä sanastoja on julkaistu 45 ja sanastohankkeita on vireillä toistakymmentä.

RTT toimii yhteistyössä Norjan kielenhuoltojärjestön Norsk Språkrådin kanssa ja on mukana Norsk termbankin kehittämistyössä. Pankki sijaitsee Bergenin yliopistossa ja siinä on viimeisimpien tietojen mukaan 20 - 30 000 termitietuetta. RTT osallistuu alan kansainväliseen työhön ja toimii yhteistyössä muiden pohjoismaisten sanastokeskusten, mm. Tekniikan Sanastokeskuksen kanssa.

RTT:n pääsihteeri on siviling. Bernhard Christiansen ja toimistossa on henkilökuntaa puolenkymmentä. Toimiston osoite on Riddervolds gate 3, Oslo 2, puhelinnumero 567750.

SANASTOT

Seuraavassa on RTT:n sanastot vuodesta 1970. Kaikki sanastot, myös vanhimmat, ovat TSK:n kirjastossa. Kokoelma on todettu hyödylliseksi, sillä siinä on sanastoja aloilta, joilta niitä ei ole juuri muualta saatavissa.

Kaikissa sanastoissa on norjankieliset määritelmät. Kielet on merkitty seuraavin lyhentein: No norja, D saksa, Da tanska, E englantti, F ranska, Fi suomi, Sv ruotsi.

RTT 45 Ordbok for vannturbiner. 1982. 72 s. No-D-E-F

RTT 44 Ordbok for bygningsglass. 1982. 71 s. No-Da-D-E-Fi-F-Sv

RTT 43 Ordbok for petroleumsvirksomhet. Petroleumsprodukter, økonomi, jus, foredling, ilandføring. 1980. 70 s. No-E

- RTT 42 Ordbok for VVS. Varmeteknikk, ventilasjonsteknikk, sanitær-
teknikk. 1980. 305 s. No-E-F-Sv-D
- RTT 41 Ordbok for varslings- og alarmteknikk. 1980. 63 s. No-E-Sv-D
- RTT 40 Ordbok for teleteknikk. 1980. 283 s. No-E-F-Sv-D
- RTT 39 Ordbok for automatiseringsteknikk. 1978. 144 s. No-E-D
- RTT 38 Ordbok for vann og avløp. 1977. 274 s. No-E-F-D
- RTT 37 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 7: Elektriske reléer.
1976. 65 s. No-E-F-D
- RTT 36 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 6: Kraftstrømrettere.
1976. 126 s. No-E-F-D
- RTT 35 Ordbok for petroleumsvirksomhet. Boring og produksjon.
Geofysikk - geologi. 1976. 143 s. No-E-F
- RTT 34 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 5: Produksjon, over-
føring og fordeling av elektrisk energi. 1975. 96 s.
No-E-F-D
- RTT 33 Ordbok for VVS. Ks. RTT 42.
- RTT 32 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 4: installasjonsmate-
riell. 1973. 32 s.
- RTT 31 Ordbok for veg- og trafikkteknikk. 1973. 137 s. No-Da-E-
F-Sv-D
- RTT 30 Ordbok for radioteknikk. 1971. 213 s. No-E-D
- RTT 29 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 3: Apparatbygg. 1973.
47 s. No-E-F-D
- RTT 28 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 2: Transformatorer.
1971. 58 s. No-E-F-D
- RTT 27 Ordbok for elektro-kraftteknikk. Del 1: Roterende elekt-
riske maskiner. 1972. 110 s. No-E-F-D

RTT:llä on nyt vireillä esim. seuraavat sanastohankkeet: reaktor-
anlegg, kjel- og turbinanlegg, korrosjon, sikkerhet og risikoanalyse,
plast/gummi, restprodukter og avfallshåndtering, fluidteknikk,
kartteknikk, energiterminologi.

TSK:n termineuvonta

Tekniikan Sanastokeskuksen termineuvonta vastaa tekniikan ja lähi-alojen termejä koskeviin kysymyksiin ja antaa tietoja mm. sanastoista ja sanastohankkeista.

Sanastokeskukseen tulee päivittäin lukuisia kysymyksiä puhelimitse ja näin ollen puhelin on lähes yhtä mittaa varattuna. Seuraavassa on neuvoa tarvitseville joitakin toivomuksia, jotka toivottavasti helpottavat vastausten saantia.

Puhelimitse neuvontaa annetaan vain numerossa (90) 179 161. Lokakuun alusta termineuvontaan voi soittaa päivittäin klo 9.00 - 12.00. Kirjasto sen sijaan on avoinna klo 8.00 - 16.15 (kesäisin 15.15:een), jolloin voi itse tulla tutkimaan sanastoja ym. termiaineistoa. Pitkät ja laajat kysymykset kannattaakin tulla itse selvittämään, sillä puhelimitse emme voi vastata kovin pitkiin kysymyksiin. Henkilökunta auttaa mielellään kirjaston käytössä. Kirjasto on Sanastokeskuksen toimiston yhteydessä, Liisankatu 16 B 13:ssa pihan puolella.

Pitkät kysymykset voi myös lähettää kirjallisina tarpeellisine taustatietoineen. Kirjeessä tulisi olla myös puhelinnumero mahdollisesti tarvittavien lisätietojen saamiseksi. Vastausaikaa toivotaan annettavan tarpeeksi.

Puhelinneuvonnassa annetaan etusija Tekniikan Sanastokeskuksen jäsenille, joskin muitakin avun tarvitsijoita autetaan, mikäli aikaa suinkin on. Puhelinkyselyt käsitellään soittojärjestyksessä.

Puhelimitse ei voida kovin pitkiin kysymyksiin vastata, kerralla voimme käsitellä 1 - 5 termiä. Käännöksiä ei anneta, vain termejä.

Vastausten etsimistä nopeuttaa, jos kysyjä esittää lisätietoja. On välttämätöntä tietää esim. kysytyyn termin ala; tekniikan alaryhmiä on kymmeniä ja termillä saattaa olla eri merkitys eri aloilla.

Useimmiten kysymykset ovat sellaisia, että vastausta ei heti ehdi saada, vaan on varauduttava odottamaan jonkin aikaa. Kaikki kysymykset yritetään selvittää vielä saman päivän aikana tai kysyjän kanssa sovitaan toimitusajasta. Vastauksen löydyttyä soitetaan kysyjälle tai kysyjä soittaa itse sovittuna aikana. Ulkomaille emme soita, vaan ulkomailta soittavan on aina itse soitettava takaisin. Jos vastausta ei sovittuna aikana tai kohtuullisessa ajassa ole tullut, on aina syytä soittaa takaisin. Neuvoja yrittää tavoittaa kysyjän kiireestään riippuen 3 - 5 kertaa. Jos vastausta ei saada perille, termilomake arkistoidaan. Syynä perille pääsemättömyyteen voi olla paitsi kysyjän kiireet myös väärin kuultu tai merkitty puhelinnumero.

Vastauksia etsitään ensisijaisesti TSK:n omasta kirjastosta, jossa on runsaasti tavallisimpien kielten (suomi, ruotsi, englanti, saksa) tekniikan ja lähialojen sanastoja. Myös muunkielistä aineistoa on. Venäjänkielisten kysymysten kohdalla on varauduttava tavallista pitempään vastausaikaan. Varsinkin harvinaisten kielten sanat on varauduttava sanomaan kirjain kirjaimelta, sillä erityisesti suhäänteiden erottaminen on puhelimesta vaikeaa.

TSK on myös sopinut eräiden asiantuntijoiden kanssa kysely- ja neuvottelumahdollisuudesta. Jos kysymykseen liittyy esim. salassapitovelvoitteita, jotka eivät tällaista neuvottelua salli, on siitä syytä mainita.

Neuvonta on toistaiseksi maksutonta. Kovin pitkien selvitysten ollessa kysymyksessä sovitaan erikseen maksusta.

Rakennusalan sanaston yhdenmukaistaminen

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry ja Rakennustietosäätiö ovat tehneet syksyllä 1982 sisäasiainministeriön kaavoitus- ja rakennusosastolle aloitteen rakennusalan sanaston yhdenmukaistamisesta.

Aloitteessa todetaan mm., "että rakentamisen eri aloilla erilaisiksi ja hajanaisiksi muotoutuneesta sanastosta aiheutuu monia ongelmia ja vakaviakin haittoja. Säädösten käyttämä termistö on tavallisesti sitovaa tai ainakin ohjeellista. Sanastotyön kannalta on sen vuoksi erityisen tärkeää, että säädösten käsitteistö on loogista ja tarkkaa sekä termit selkeitä ja kielellisesti moitteettomia. Varsinkin vireillä oleva rakennuslain kokonaisuudistus on koko rakennusalan sanastotyön kannalta määräävä. Siihen otettavan käsitteistön tulisi muodostaa pohja koko alan ammattikielen kehittämiseksi."

Aloitteessa ehdotetaan, "että sisäasiainministeriön kaavoitus- ja rakennusosasto päättäisi jo lain valmistelutyön aikana asettaa sopivan elimen selvittämään, mitä puutteita on rakennusalan lainsäädännön käyttämissä käsitteissä ja termeissä sekä sen jälkeen laatimaan järjestelmällisen sanastonkehittelyn periaatteita noudattavan ehdotuksen tarvittavaksi sanastoksi. Sanaston tekemisessä voidaan käyttää hyväksi rakennussanastotoimikuntaa ja sen työhön osallistuvaa Tekniikan Sanastokeskusta."

Tekniikan Sanastokeskus pitää aloitetta erittäin tärkeänä. Säädösten valmisteluun ja uudistamiseen tulisi aina liittää sanastotyö jo valmisteluvaiheessa. Sanastotyö vie niin pitkän ajan, että esim. lausuntovaiheessa on useimmiten myöhäistä yrittää vaikuttaa sanastoon.

Yhteys TNC:n termipankkiin

TSK:n tietokonepäätteeseen hankittiin alkusyksystä modeemi, jonka avulla TSK voi olla yhteydessä ruotsalaisen Tekniska Nomenklatur-centralenin (TNC) termipankkiin.

TNC:n Termdok-termipankki, joka on koekäytössä, on sijoitettu toistaiseksi Göteborgin yliopiston Medicindatan tietokoneelle. Termdok-termipankissa on noin 20 000 - 30 000 termitietuetta. Sen aineisto koostuu TNC:n ja SIS:n (Standardiseringskommissionen i Sverige) sanastoista. Termdokilla on nykyisin noin 40 käyttäjää. TNC:n kannalta nykyinen ratkaisu on siis väliaikainen ja kaikki ratkaisut vielä kokeiluvaiheessa.

TSK:n yhteyttä Termdokiin on nyt kokeiltu joitakin kertoja, ja se toimii hyvin. Toistaiseksi on kysymys kokeilusta, mutta yhteys on tarkoitus saada vakinaiseksi. Lisäksi TSK:n tarkoituksena on laajentaa yhteyksiä myös muihin termipankkeihin.

Uusi jäsen

Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäseneksi on viimeksi liittynyt 29. syyskuuta 1982 Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry.

TSK:n vaalikokous ja esitelmä

Tekniikan Sanastokeskus ry:n sääntömääräinen vaalikokous pidetään keskiviikkona lokakuun 27. päivänä 1982 klo 13.00 alkaen Lallukan taiteilijakodin juhlasalissa, Apollonkatu 13, I kerros.

Virallisten kokousasioiden jälkeen ekonomi Juha Laurila kertoo *kemiallisen metsäteollisuuden sanakirjatyöstä.*

Tervetuloa kuuntelemaan esitelmää.

Termipankkiseminaari Tukholmassa

Tukholmassa järjestetään ensi keväänä NORDTERM-seminaari aiheesta "Tietokoneavusteinen terminologiatyö". Järjestelyistä vastaa ruotsalainen Tekniska Nomenklaturcentralen TNC NORDTERMin 1. työryhmän suunnitelmien mukaisesti. Seminaarin tavoitteet ovat alustavasti seuraavat:

- Tietokoneavusteisen sanastotyön menetelmien inventoiminen ennen seminaaria ja raportin laatiminen näistä menetelmistä.
- Tietokoneavusteisen sanastotyön koulutustarpeen selvittäminen sekä koulutusohjelman esittäminen.
- Tietokoneavusteisen sanastotyön kehittämistarpeiden selvittäminen ja kehittämisohjelman esittäminen.

Seminaarin tarkasta ajasta, paikasta ja osanottojärjestelyistä ilmoitetaan Terminfossa heti, kun tiedot saadaan.

Svenskt sammandrag

En forskarkurs i fackspråk och terminologi arrangerades i augusti i Vasa. Kursen hade sammanlagt 24 deltagare, som representerade samtliga nordiska länder. Den tio dagar långa kursen bestod närmast av föreläsningar och grupparbeten. Ett av kursens många resultat var, att det uppstod nya kontakter mellan de närvarande nordiska terminologerna.(sid. 1)

Rådet for teknisk terminologi (RTT) är Norges motsvarighet till TSK i Finland. Till RTT:s uppgifter hör bl.a. att få till stånd mångspråkiga ordlistor inom teknikens olika områden. RTT samarbetar med Norges språkvårdsorganisation Norsk språkråd och deltar i utvecklingsarbetet av Norsk termbank. RTT leds av civ.ing. Bernhard Christiansen. En förteckning över RTT:s ordlistor från år 1970 framåt ingår i artikeln.(sid. 5)

TSK:s termrådgivning svarar på frågor i anslutning till tekniska termer och närliggande områdens termer samt ger information om bl.a. ordlistor och pågående ordlisteprojekt. På grund av att termrådgivningens telefon nästan alltid är upptagen ges i artikeln information om hur rådgivningen i praktiken sker. Dessutom ges några råd och regler som eventuellt kan bidra till bättre och snabbare betjäning.(sid. 7)

Finlands Byggnadsingenjörers Förbund och Byggnadsinformationsstiftelsen har under hösten framlagt ett förslag åt inrikesministeriets planläggnings- och byggnadsavdelning om ett förenhetligande av byggnadsbranschens terminologi.(sid. 9)

Sedan början av hösten har TSK haft tillgång till Tekniska Nomenklaturcentralens termbank Termdok i Sverige. Tillsvidare är det fråga om en provperiod men målet är en permanent förbindelse.(sid. 10)

I Stockholm arrangeras våren 1983 ett NORDTERM-seminarium under rubriken "Datorstött terminologiarbete".(sid. 11)

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ry
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI rf

Tekniikan Sanastokeskus ry TSK

Perustettu 1974.

Jäseniä 63 (aatteellisia yhdistyksiä, teollisuus- ja liikelaitoksia, valtion virastoja).

Toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

Toimisto ja kirjasto

Liisankatu 16 B 13, 00170 Helsinki 17

Termineuvonta puh. 179 161 vain klo 9.00 - 12.00

Avoinna klo 8.00 - 16.15 (kesäisin 8.00 - 15.15)

TSK:n ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan eri alojen sanastoja.

Sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen termityötä tekevien ryhmien työskentelyyn, lausuntojen antaminen, tarkistus ja neuvonta.

Kirjastossa on lähes 1000 tekniikan ja lähialojen sanastoa, käsikirjoituksia, yritysten ja laitosten sisäisiä sanastoja, SFS-standardit ja niistä tehty termikortisto, ISON ja GOSTin sanastostandardit ym.

Kirjastossa pidetään kortistoa suomen- ja ruotsin kieltä sisältävistä tekniikan ja lähialojen sanastoista ja sanastohankkeista, ja kortiston tiedoista julkaistaan kahden vuoden välein luettelo Tekniikan sanastoja. Tarpeen mukaan tehdään myös erikoisalojen sanastoluetteloita.

TSK:n toimintamuotoja:

- osallistuminen sanastotyöhön
- termineuvonta
- kirjasto
- tietoja sanastoista ja sanastohankkeista
- termityön kurssit
- tiedotuslehti
- termipankki
- kielentarkistusapu

